Intervención educativa na aula co alumnado TDA/H

Lidia Gómez Boga

TDA-H

- Trastorno por Déficit de Atención con ou sen Hiperactividade.

- Trastorno de orixe neurobiolóxica que se caracteriza por tres síntomas clave:
  - **Dificultade para manter á atención**
  - Hiperactividade
  - Impulsividade

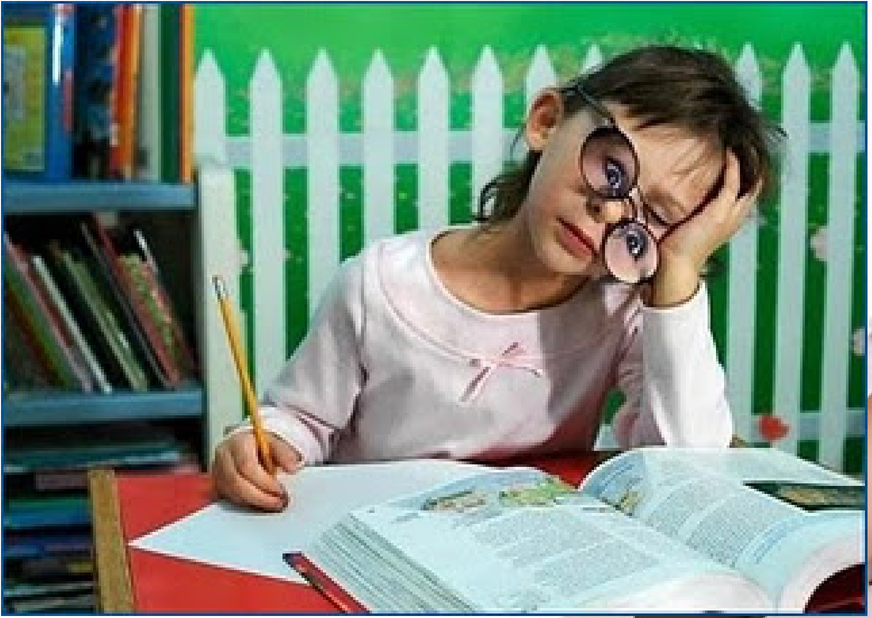

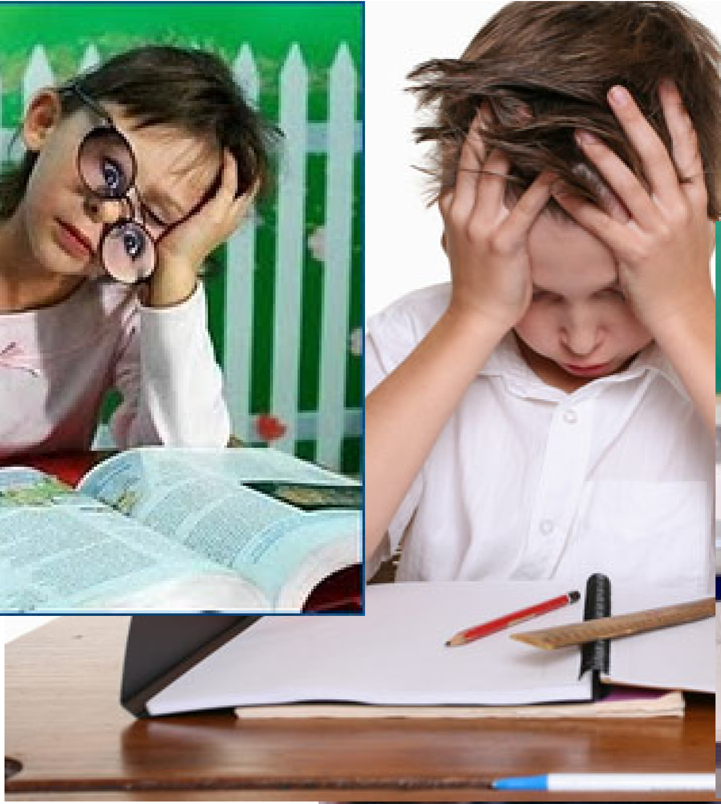

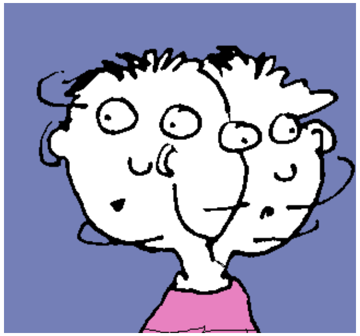

ATENCIÓN

- **Capacidade de aplicar voluntariamente o entendemento** a un obxetivo, tendoo en conta e en consideración
- **Filtro dos estímulos** ambientais, que distingue os máis relevantes daqueles que non o son.
- Mecanismo que **controla e regula os procesos cognitivos;** dende a aprendizaxe por condicionamento ata o razonamento complexo.

ATENCIÓN

- NECESARIA PARA…
  - Organización e establecimento das prioridades
  - Manexo da frustración e as emocións
  - Autorregulación das accións
  - Lembrar datos a corto plazo
  - Concentración e cambio do obxecto da atención
  - Mantemento do esforzo

ATENCIÓN
MANIFESTACIÓNS NA AULA

- No remata as tarefas que comenza.
- Comete moitos erros.
- Non se centra nos xogos.
- Moitas veces asemella non escoitar cando se lle fala directamente.
- Ten dificultades para organizarse.
- Evita as tarefas que requiren esforzo.
- Acotío perde cousas que precisa (xoguetes, material escolar, roupa…).
- Distráese con calquera cousa.
- É moi descuidado nas actividades.

TDA-H

- Trastorno por Déficit de Atención con ou sen Hiperactividade.

- Trastorno de orixe neurobiolóxica que se caracteriza por tres síntomas clave:
  - Dificultade para manter a atención
  - **Hiperactividade**
  - Impulsividade

HIPERACTIVIDADE

- Alteración da conduta que consiste na imposibilidade de ficar quedo.
- Supón un estado de **continua actividade e movemento**, incluso durante o sono.
- Algúns síntomas:
  - Correr dun lado a outro en exceso.
  - Gavear aos mobles.
  - Imposibilidade de ficar sentado.

HIPERACTIVIDADE
MANIFESTACIÓNS NA AULA

- CONDUTA HIPERACTIVA
  - Movementos constantes de mans , pes…
  - Érguese constantemente.
  - Corre por todos lados.
  - Cústalle xogar a actividades tranquilas.
  - Está activado como se tivera un motor.
  - Fala moito, en exceso.

TDA-H

- Trastorno por Déficit de Atención con ou sin Hiperactividade.
- Trastorno de orixe neurobiolóxica que se caracteriza por tres síntomas clave:
  - Dificultade para manter a atención
  - Hiperactividade
  - **Impulsividade**

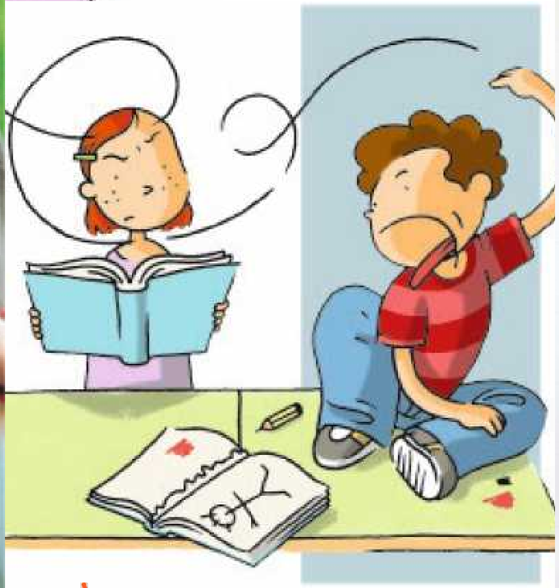

ANHIDA CORUÑA

IMPULSIVIDADE

- Tendencia a reaccionar, tomar decisións, etc., de forma inmediata e **sen reflexión**, é decir, sen tomar en consideración as consecuencias.
- Implica **condutas que son inaxeitadas** para o contexto, prematuras, pobremente planificadas e, frecuentemente, con consecuencias adversas.
- **Incapacidade para** avaliar e, consecuentemente, **adaptarse** e responder con flexibilidade na consecución dun obxectivo específico ou consecuencia, **nun entorno cambiante.**

IMPULSIVIDADE
MANIFESTACIÓNS NA AULA

- CONDUTA IMPULSIVA
  - Precipítase en responder antes de que se fagan as preguntas completas.
  - Ten dificultades para gardar a quenda.
  - Acotío interrumpe ou métese nas actividades doutros (conversaciónS, xogos…)
  - Fala alto e a destempo
  - Non atende ás instrucións para facer unha actividade
  - Dificultade para respectar e seguir as normas

IMPULSIVIDADE

- http://www.wambie.com/juegos/juego/EL_HOTEL_DE_JANE-juego-127.html

- Carreira de caracois
- Mandalas: http://orientacionandujar.wordpress.com/fichas-mejorar-atencion/#manda
- Técnica da tartaruga
- Relaxación
- …

ANHIDA CORUÑA

CONSECUENCIAS

- ALUMNO/A
  - Baixo rendemento académico/fracaso escolar
  - Frustración e baixa autoestima
  - Problemas nas relacións sociais
  - Castigos-reprimendas
  - Comportamento rebelde
  - Propensión a comportamentos compulsivos e aditivos
- PROFESORADO/COMPAÑEIROS CLASE
- FAMILIA

Manifestacións na aula

- CONDUTA
  - Interrompe
  - Móvese
  - Distrae aos compañeiros
  - Contesta ao profesorado...
- ATENCIÓN/CONCENTRACIÓN
  - Non atende
  - Non remata as tarefas
  - Non é quen de estar máis duns minutos coa mesma tarefa
  - Parece que non se esforza

Manifestacións na aula

- DEBERES
  - Non fai/fai a medias
  - Non trae o material necesario
  - Non entrega a tempo
  - Non sabe datas
- AUTOESTIMA
  - Son tonto
  - Non valgo
  - Total, aínda que estude…

Manifestacións na aula

- ORGANIZACIÓN
  - Pupitre desordenado
  - Mochila desordenada
  - Libreta sucia, desorganizada, rota…
- ESTUDA, PERO…
  - Non remata os exames
  - Non completa as respostas
  - Deixa preguntas en branco

O PAPEL DO DOCENTE

- Cal é a miña metodoloxía habitual na aula?
- Que cambios podería facer?
- ¿Cales son os principais campos de intervención para atender as necesidades educativas?

CAMPOS DE INTERVENCIÓN

- Estratexias didácticas
- Organización do traballo:
    - Libreta, mochila, pupitre e materias
    - Autoinstruccións
    - Espacios e tempos
    - Axenda/ información ás familias
- Dificultades de comportamento
- Dificultades de interacción social
- Autoestima

TRABALLO/ACTIVIDADES

- Material atractivo, con predominio de **contido visual.**
- **Combinar** curtos **períodos** de atención con acción manipulativa.
- **Combinar diferentes formatos ou tipos de actividades**.
- Dar máis tempo para a realización das actividades ou reducir o número **"menos é máis".**
- Actividades **curtas e secuenciadas,** contemplando a posibilidade de que poida moverse pasado un tempo determinado.
- Actividades **axustadas ás súas capacidades.**

PARA APRENDER MELLOR

CUESTIÓNS DIDÁCTICAS

- **Estratexias de reflexión** (Técnica STOP: paro, miro, decido, sigo, repaso).
- **Técnicas de estudo:** esquemas,subliñado,resumos, formato examen, guías de estudo…
- **Repetición de instrucións** por parte do profesor/a. **(autoinstruccións)**
- Utilizar diferentes canles sensoriais, pero evitar o exceso de estimulación.
- **Manter contacto visual.** Reconducir a súa atención con algunha sinal non verbal.

PARA APRENDER MELLOR

CUESTIÓNS DIDÁCTICAS

- Explicacións que resulten motivadoras, dinámicas e que permitan a máxima participación do alumnado.
- **Órdenes/instrucións precisas e claras** nunha linguaxe positiva.
- **Asegurarse** realmente de que a instrución ou mensaxe **entendeuse**.Como??

Na aula :o espazo

- **Evitar estímulos distractores** que estén situados preto do alumno/a (murais, fiestras...).
- Ubicación na clase nas **primeiras filas**, preto do docente e a **carón de nenos tranquilos.** Ofrecer un entorno estruturado, con lembranzas e repeticións ...
- Utilizar unha **pequena pizarra,** nun lugar visible, para anotar datas de controles, entrega de traballos e tarefas diarias que deben anotarse na axenda.
- **Delimitar espazos segundo a actividade realizada**: traballo individual, de grupo, traballo manipulativo, actividade máis lúdica que requira menos atención…
- **Adaptación do espazo individual.**

Na aula: o tempo

- **Deixar tempo** para que copien o que se anotou. Esta información deberá estar **sempre** accesible ao alumnado. Incluso en educación secundaria.
- Procurar **anticiparse ás novidades.** É positivo chamar a atención sobre os cambios de horario e sobre calquer variación da rutina.
- **Intercalar tempos de atención** con actividades manipulativas.
- Establecemento de **rutinas** que lle axuden a diferenciar os tempos nos que debe manter a atención.

"Atención, atención

que a profe está en acción"

ORGANIZACIÓN DO TRABALLO

- Entrenamento en **autoinstrucións.**
  - 1º.- Antes de facer nada, digo o que vexo.
  - 2º.- ¿Qué é o que teño que facer?
  - 3º.- ¿Cómo o teño que facer?
  - 4º.- Teño que estar moi atento.
  - 5º.- Saíume ben?
    - SÍ, felicítome!!
    - Non ☹, repaso para atopar o erro.

Autoinstrucións para as dificultades no grafismo

- 1. Estou ben sentado?
- 2. Teño o papel na posición axeitada?
- 3. Collo o lapis correctamente?
- 4. As ringleiras, ¿están en línea recta?
- 5. As letras, ¿teñen o mesmo tamaño? Enténdense?
- 6. ¿Deixo espazo suficiente entre as palabras e as líneas?
- 7. Manteño as marxes?
- 8. Canción de escribir ben "Cojo bien el lápiz, apoyo la mano, no piso la raya y dejo siempre espacio"

PLANIFICO:
Recordatorios visuais

* ¿Comprende a súa utilidade?

* Axenda adaptada, visual e pautada

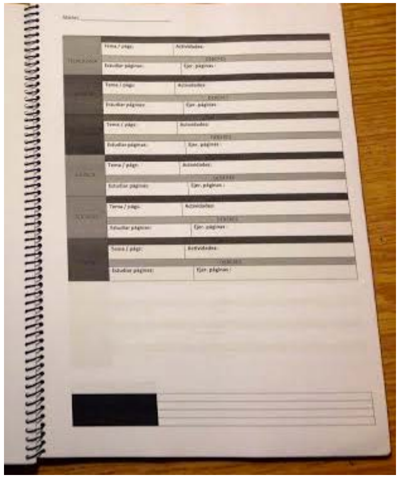

axenda

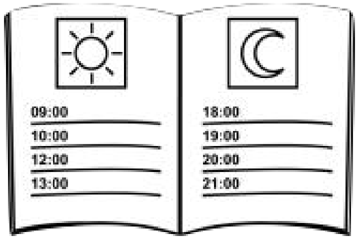

calendario

Comproba!!

DOBLE VÍA

PARADA DE DOUS MINUTOS

Dificultades de comportamento

- A súa peculiar conduta **pode ocasionar a incomprensión e alonxamento dos seus compañeiros.** Por tanto; si o neno se siente rexeitado pode incrementar algunhas das súas condutas negativas.
- Explicación aos outros das características deste compañeiro. Alumno/guía, compi monitor, figura de mediadores…

Ás veces sinto que non podo máis…

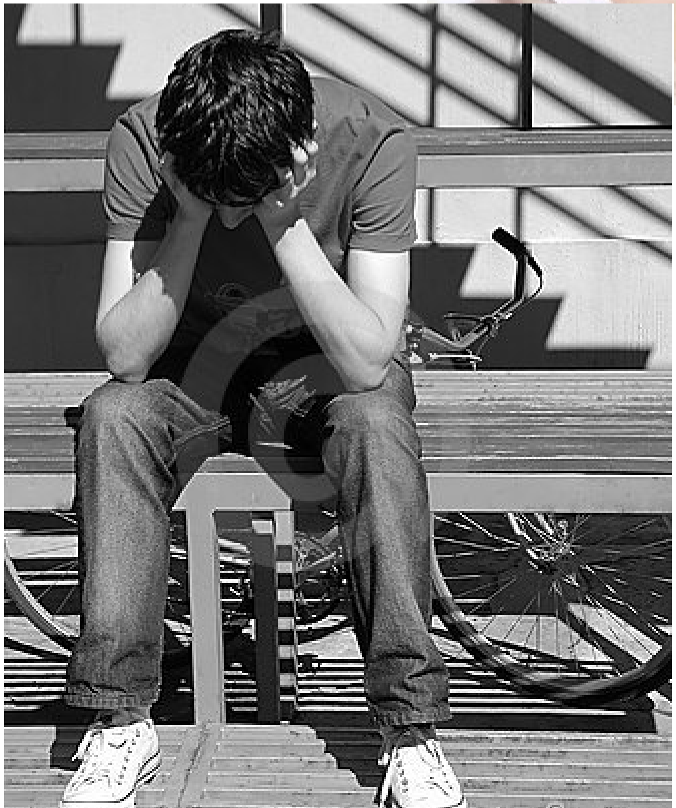

ANHICLA CORUÑA

Posibles detonantes

- **Tarefa difícil** ou **monótona**.
- Traballo nun **período prolongado de tempo**.
- **Pouco control** (patios, cambios de aulas…)
- **Rómpense rutinas**.
- **Castíganse** comportamentos que **non pode controlar** (movemento en exceso).
- Só se lle **recordan os erros**.
- **Non se lle respecta** (gritos, ameazas, etiquetas…).
- **Non sabe o que se espera del**. Poñenos exemplos reais

AS NORMAS

- **Participación do alumnado**.
- **Normas claras e precisas.**
- **Poucas e específicas**. "Portarse ben"
- Manter **unidade de criterios**.
- **Apoios visuais**
- **Prohibido prohibir**: linguaxe afirmativa que incentive.
- Pactar **sinais privadas.**
- **Mestre/a como modelo**
- **Flexibles:** evolucionan co tempo e co grupo.

Técnicas de modificicación condutual

Técnicas condutuais (administran reforzos)

- Reforzo positivo/negativo
- Economía de fichas
- Custo de resposta
- Tempo fóra
- Extinción

Técnicas cognitivas (entrenan pensamento reflexivo, autoreflexión e autoreforzo)

- Autoinstrucións
- Detección do pensamento
- Autocontrol

Técnicas cognitivas

- **Autoinstrucións**: verbalizacións internas dirixidas a guiar a propia conduta.
- **Detención do pensamento**: identificar pensamentos ou emocións negativas e dar un sinal para detelos. ***(Elena y el camino azul)***
- Entrenamento en **autocontrol**:
  – Relaxación.
  – Aplazar resposta (contar ata 10).
  – Técnica da tartaruga. https://www.youtube.com/watch?v=PtBi9BVLD6o
  – Situacións ou condutas incompatibles co enfado.

A economía de fichas

- ✓ **Definir a conduta que se quere conseguir**.
  → OBXECTIVO: *Recoller os xoguetes despois de usalos.*

- ✓ **Coherencia** entre o esforzo e o premio.

- ✓ Explicarlle o procedemento, **asegurando que o entende.**

- ✓ **Permitir posibilidades de acadar o premio.**

- ✓ **Ser consecuente.** Non dar puntos extra/penalizar por condutas non pactadas.

A ter en conta na economía de fichas...

1. Os puntos otórganse por **condutas que custan un esforzo.**

2. Os puntos son **individuais para cada neno/a**

3. **Evitar** plantexar puntos pola mesma conduta como unha **competencia entre compañeiros/as.**

5. Os premios deben **extinguirse pouco a pouco**:

6. Os puntos gañados por unha boa conduta **non poden quitarse por unha mala conduta.**

Fegadah

Federación Galega de Asociacións de Déficit de Atención e Hiperactividade

http:enlacesenclaseabertodos.blogspot.com

CONDUCTA-NORMA	LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	VIERNES	TOTAL
Me siento correctamente.	☺	☺	☹	☺	☺	4 ☺ 1 ☹
Obedezco a la maestra.	☺					
No insulto a mis compañeros-as ni maestra.	☺					
No grito a mis compis y mi maestra.	☺					
Trabajo en clase.	☺					
Traigo la tarea hecha.	☹					
Cuido mi material escolar.	☺					
TOTAL	☺					

☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☹ ☹ ☹ ☹ ☹ ☹ ☹ ☹

La seño Vanespecial

Debuxa o teu camiño azul....

Estimular o social

* Os momentos máis difíciles serán os menos estructurados e sociais.

* Importante a figura do MEDIADOR

* Crear situacións de xogo semiestruturadas: explicar/propoñer un xogo, comezar con eles, manterse de observador, xogos co compañeiro-monitor,…

* Iniciar proxectos: Ex. "O patio en xogo"

* Motivar o sentimento de GRUPO-CLASE

OLA! …Eu son…

AIR LINE
SYDNEY
WASHINGTON, D.
NEW YORK
LONDON
A DECK
KEY WEST
BOILING SPRINGS

Unha pequena reflexión…

- Que é a autoestima?

- Como consideras que será a autoestima do alumnado tdah?

LEMBRA!

LINGUAXE NON VERBAL → 55%
TON de voz → 38%
PALABRAS → 7%

Pautas da comunicación non violenta:

- **Evite a linguaxe estática** (bo/malo, correcto/incorrecto).
- **Non compare.**
- **Evite sentenzas** (debe, debería, ten que...).
- **Evite xuízos** (maleducado, vago, arrogante…).
- **Evite palabras radicais** (sempre, nunca,todo, nada...).
- **Sexa amable, firme e claro.**

- **substituír o verbo *“ser”* polo *“estar*”**

  – A **escoita activa** e a **empatía:** reflexar necesidades da outra persoa.

  – **Mensaxes Eu**: “eu síntome así cando ti fas…”

  – **Técnica do sándwich.**

Técnica do sandwich

- **Eloxio + o que queremos cambiar + eloxio**

1. Comezar cun exemplo positivo de conduta ou dalgo que fixo (eloxio).
Sabes que estou moi orgullosa de…

2. Petición de cambio de conduta.
Substituír "pero" por "de todos modos", "non obstante", "aínda así"…

3. Rematar dicindo algo positivo da súa conduta ou identidade.

PAUTAS

- **Pregúntalle** como podes axudalo/a.
- Sitúao **cerca**.
- **Repite** as instrucións: **claras, específicas e breves**.
- Establece **contacto visual** frecuente con el/ela.
- Fai bromas, **innova**.
- Ten unha axenda de actividades que sexa **predecible**.

A AUTOESTIMA

- Usa o **feedback**: dálle información do seu comportamento a cada momento, para que se autoobserve e corrixa.
- Busca os **logros e esforzos** tanto como sexa posible.
- **Eloxia**, **reforza**, con premios materiais pero sobre todo sociais.
- **Anticipa**: anuncia o que vén despois antes de facelo ou dicilo.
- **Simplifica** a información.

A AUTOESTIMA

- Usa o **contacto físico** non ameazante para comunicarte con el/ela. Establece vínculos afectivos co neno/a.
- Establece un **sinal privado** para reconducir condutas non apropiadas.
- Conta con el/ela para resolver conflitos e situacións problemáticas e **involúcrao** na toma de decisións.
- Dálle responsabilidades. **Confía** nel/nela.
- Ensina a que aprenda a **autoevaluarse** e premiarse cando o faga ben.

AUTOESTIMA

- ¡Qué raro que te hayas olvidado algo!
- ¡No tienes remedio!
- ¡Me tienes harta!
- ¡Eres un desastre!
- ¡Tu mochila da asco!
- Yo ya no me voy a esforzar más por ti si tú no haces nada
- ¡Eres un vago!
- ¡Pasa delante de mi que no te quiero ni ver!
- No hace las cosas bien porque no le da la gana
- No apruebas porque no te pones
- Esa letra es horrible, arranca la hoja y repítelo
- "Muchas altas capacidades, pero de geometría no tienes ni idea"
- "Ya estás tú con tus ideas de bombero, que no tienen nada que ver con lo que estamos hablando"

PARA CONSEGUILO
É PRIMORDIAL

- A FIGURA DO **TITOR/TITORA**
- TER UNHA PERSOA DE REFERENCIA
- CREAR UN VÍNCULO POSITIVO É ESENCIAL PARA UNHA MELLOR ADAPTACIÓN E APRENDIZAXE
- COMUNICACIÓN CONSTANTE, FLUIDA E PERIÓDICA
    - Profesorado especialista, PT e AL-Titor-Orientador
    - Familia
    - Apoios externos

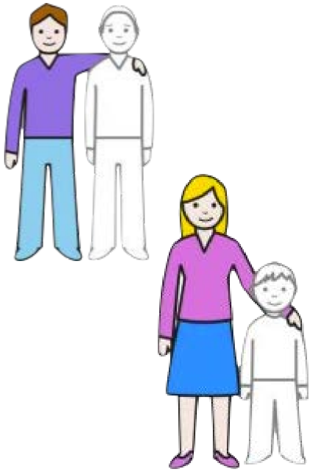

Funcións do/a P.T

- Donde apoiar? Dentro ou fóra
- Como? Individual, pequeno grupo, gran grupo
- Cándo? Antes, durante, despois…
- Que apoiar?

✓ Cooperar na realización das ACs e do R.E

✓ Creación e adaptación de materiais, tempos, espazos…

✓ Axudar con novas estratexias metodolóxicas, novos agrupamentos, desdobres, actividades cooperativas…

✓ Apoio individual do alumnado.

✓ Apoio ao profesorado á hora de realizar calquer actividade

ANPE CORUÑA

Conta a lenda…

que na actualidade, en case todas as aulas, de todos os coles e institutos do mundo existe un tipo moi peculiar de alumnado aos que alguén lle deu por chamar…

TDA-H

Contan que…

este alumnado non é así porque quere, que existen diversas razóns que propician estes comportamentos…

Moitas veces…

O profesorado cansa e perde a paciencia; porque basta ter un so alumn@ con TDA-H pululando pola aula, interrumpindo a profes e compañeiros, para que ao docente lle resulte difícil facer ben e con tranquilidade o que máis lle gusta no mundo: ENSINAR.

Por sorte…

existen unhas estratexias máxicas que poden axudar a solucionar isto. Pero atención…, para que a maxia funcione, é como as fadas, hay que crer nela.

- Pacta con el unha sinal privada, para que non se lle escape nada

- Para evitar o enfrentamento…muda o teu planteamento.

CONXUROS MÁXICOS

- Pacta con el unha sinal privada, para que non se lle escape nada

- Para evitar o enfrentamento…muda o teu planteamento.

CONXUROS MÁXICOS

Enriba da mesa,
só o que nos interesa!!!!!

Aínda que clásico, sigue sendo moi cuco,
O TRUCO DO ALMENDRUCO!!!!

CONXUROS MÁXICOS

Non fai falla poñer medallas,

pero sin dar un mimo non te vaias.

Que non sexa sempre aos mismos,

cambia os tus mecanismos.

Reforzo positivo para a clase en xeral

cando non se portaran mal.

Resume e vaite ao grano,
que senón non me empano.

Cando me riñes non podo estar atento,
explícamo noutro momento.

Interioriza estos conxuros

e tenos presentes mentras preparas a poción para conseguir un clima favorable nas túas clases:

- Una culleriña de **empatía**
- Unhas gotas de **comprensión**
- Unha presa de **paciencia**
- Un feixe de **bo humor**

…e colorín , colorado…

MOITAS GRAZAS POLA VOSA ATENCIÓN!

lgboga@edu.xunta.es